

Vegyesek.

Jegyzőkönyvi kivonatok a természettud. szakülésekről.

1. Az 1884. évi január hó 25-én tartott rendes természettudományi szakülésen: a) Koch Antal értekezett „Erdély alsó tertiär echinidfaunájáról.“ Ezen rétegek emeleteiből bemutatott összesen 50 fajt, köztük 10 a tudományra nézve egészen újat. (l. a jelen füzetben). b) Réthy Mór, „Az sarkított fény polározása“ról tartott előadást. Ismertette az elhajlított fény elméletének fejlődését és Kirchhoff analitikai elméletéből kifejlődött saját nézetét, melyet előbb a Magy. Tud. Akad.-nak benyújtott dolgozatában, majd tökélyesbítve Wiedemann Annalen-jeiben (1880-ban) közzé tett. Szerinte az üveg- és fémrácsok anyaga az elkészítés folytán polározott állapotba jön; ezt Fröhlichnek hasonló rácsokkal tett újabb kísérletei is megerősítik; kiinduláspontul az anyag molekuláris szerkezetét és a felszín polározott voltát kell választani, ha a tüneménynek igazi physikai magyarázatát kívánjuk megtalálni. c) Entz Géza előterjesztette Mártonfi Lajos jelentését „A szamosujvári sétatéri tó faunájáról.“ (l. a jelen füzetben). d) Medgyesy Béla bemutatta Erdély eklogit-közetét. A vizsgálata tárgyát képező eklogit a Csantamika havasról való (Resinár fölött). (l. a mult évfolyam III. füz.).

2. A f. é. második szakülés megtartott febr. 29-én dr. Koch Antal elnöklete alatt a tudomány-egyetem természettani intézetében. Ezen alkalommal Koch Antal egyet. tanár ismerteti „Erdély ásványainak kritikai átnézete“ czimú munkájának tervezetét s felolvas belőle egyes fejezeteket. Hogy Erdély ásványairól ez ideig megjelent gyűjteményes munkák daczára is szükségesnek tartja saját tapasztalatai nyomán új összeállítást kidolgozni, ezt azal indokolja, hogy az eddigi összeállítások mind Acknernek „Mineralogie Siebenbürgens“ ismeretes munkájára támaszkodnak, a mely nagyon sok téves, kétes és megbízhatatlan adatot tartalmaz. De másfelől sietteti az új s kritikai áttekintést az a körülmény is, hogy Zepharovich V. prágai egyetemi tanár a mult évben felszólította volt a szerzőt, hogy Minerallexiconjának új kiadása számára az erdélyi adatok kritikai átdolgozását vállalja el, s hogy ő ezt meg is ígérte. Szerző e dolgozatában kevesebb súlyt helyez az ásványfajok tulajdonságainak a leírására, mint inkább termőhelyeik és előfordulási módjuk megállapítására. — Parádi Kálmán gymn. tanár ismerteti a „Mathemat. u. Naturwissensch. Berichte aus Ungarn“ czimú hazai tudományos folyóiratot, mely a m. tud. Akademia és a m. kir. természettudományi társulat anyagi támogatása mellett br. Eötvös Loránd, König Gyula, Szabó József, Szily Kálmán, Than Károly és Fröhlich Izidor szerkesztésében jelent meg. Kiemeli, hogy e terjedelmes kötet (417 nyolczadrétű lap) czélja a külföldnek közvetetlen belátást nyújtani a magyarhoni matematikusok és természetvizsgálók munkálataiba s e cél elérésére az illető szerzők azt a nagyobb európai nyelvet használhatják, melyben leginkább otthonosak; eddig a német és a francia nyelv használtott. Felöleli a Tud. Akademia math. természettudományi osztályát, a természettudományi társulatot, a kolozsvári orvos-természettudományi társulatot, a n.-szében természettudósok egyesületét, a magyar és az erdélyi Kárpátgyegesületet, nemkülönbön regisztrálja a hazai főiskolák jellemző statistikai adatait s a nevezetesebb irodalmi jelenségeket. Ismertető véleménye szerint e vállalat egy tátongó hézagot tölt ki, mely hivatva

van Magyarország tudományos működését szélesebb európai irodalmi körökben ismertetni és reputációját kellő mértékben emelni. A kolozsvári orvos-term.-tud. társulat érdekében óhajtja, hogy a választmány találja módját, melynél fogva a szaküléseinken előterjesztett s elfogadott dolgozatok minél teljesebb kivonatai a nevezett tudományos folyóiratban közzé tétessenek.

3. Harmadik szakülés 1884. április 28-án. Elnök: Koch Antal. Előadók: Abt Antal és Koch Antal. Abt Antal egyet. tanár felolvassa Egyed Mózses reálistólai tanár értekezését „Az electromos szikraáramok kiegyenlítő-déséről“ s megfelelő helyeken bemutatja szerző által a természet után felvett ábrákat, melyek a szikrák útját és terjedését tüntetik elő. Szerző egy korábbi értekezésében, mely ezen Értesítő 1882. évf. I. füzetében jelent meg, a kiegyenlítő-dési folyamat inkább külső jelenségeivel foglalkozik, míg a mostani dolgozatában és az abban elősorolt kísérletekkel a folyamat belső tünetényeit kutatja és az ezekből vonható következtetésekkel foglalkozik. Jelen értekezésnek hű s egész terjedelmében való bemutatása után megjegyzi Abt Antal tanár, hogy az ilyen kényes természetű kísérleteknél, mint a szóban levők, hol a tűneményre a villamos ábra alakjára és kifejlődésére annyi sok körülménynek van befolyása, mint az üvegtábla felületének milyensége, a levegő nedvességi foka, az elektrod távolsága és alakja, a beporozás módja és ideje; és ki tudja, mi más még, a kísérletező nem lehet elég óvatos és körültekintő, kivált ha észleleteiből megszerződő következtetéseket akar vonni. Ó a szerzót ugyan ügyes, kitaró és pontos kísérletezőnek ismeri, mindazonáltal egyes következtetéseit kissé merészeknek tartja. — Koch Antal egyet. tanár „Előleges közleményt terjeszt elő a középceocen felső durvamészben újabban talált gerinczes maradványokról.“ (I. a jelen füzetben).

4. Negyedik szakülés 1884. április 18-án. Abt Antal elnöklete alatt. Legelsőben Pachinger Alajos gymn. tanár bemutatja eredeti rajzait az Echinorhynchus eruca boncztanából s ezzel kapcsolatosan kritikai alapon ismerteti terjedelmes dolgozatát, különösen azon adatokat, melyek mint újak a nevezett féregtől tudva levő ismereteket bővítik. — Demeter Károly gymn. tanár az erdélyi mohokról értekezik s bemutat néhány olyan lombos mohát, melyek Fuss lajstromában nincsenek felvéve, sem azoóta mint országrészünk polgárai az irodalomban nem említettek, tehát Erdélyre nézve újak. A bemutatott és gondos leírással kísért példányok közül mint fontosabbakat a következőket emeljük ki: Orthotrichum leucomitrium, Bruch, a homoródi fürdőn egy égerfa ágáról; Fontinalis gracilis, Lindb. Malomvizén (Hunyadmegye) a Sebesfolyóból; Hipnum virescens, Boul. a Bucses futófényő régiójában, egy patak gyors vizétől mosott mészkőről gyűjtetett. — Benkő Gábor tanárjelölt „Erdély kristályodott calcitjairól“ értekezik. Összesen 61 termőhelyet említ fel, melyek közül 36 képviselve van részint az erd. muzeum, részint a helyi tudomány-egyetem gyűjteményeiben, a többit az irodalom alapján sorolja fel. (I. a jelen füzetben). — Abt Antal egyet. tanár ismerteti Niessl brünni tanárnak a mocsai meteorkőhullás csillagászati viszonyaira vonatkozó munkáját, melynek alapjául dr. Koch Antal tanár idevonatkozó észleletei s dolgozatai szolgálnak. (I. a jelen füzetben).